

Nr 41

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 24 april 1959 dagtecknad proposition, nr 158, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, inhämtat riksdagens yttrande över följande

Förslag

till

Förordning

om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Med *springstiletten* avses i denna förordning stickvapen med klinga, som medelst fjädermekanism eller liknande anordning snabbt kan fällas eller

skjutas ut ur skaffet. Med *springkniv* förstås en på motsvarande sätt konstruerad kniv.

2 §.

Springstiletten och springkniv må ej förvärvas eller innehavas av den, som ej fyllt 21 år, eller överlåtas eller upplåtas till sådan person.

Ej heller må springstiletten eller springkniv tillverkas i eller införas till riket; dock må sådant föremål transiteras till ort utom riket.

3 §.

Bryter någon mot vad i 2 § sägs, straffes med dagsböter. Stiletten eller kniven skall, även om straff ej ådömes, vara förverkad till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Vad nu sagts om straff och förverkande skall gälla jämväl vid försök till olovlig införsel av springstiletten eller springkniv.

Innehaves springstiletten eller springkniv av barn, som ej fyllt 15 år, skall den som har vårdnaden om barnet straffas med dagsböter, därest han haft vetskap om innehavet och ej gjort vad på honom ankommit för att förhindra det.

4 §.

Angående beslag av springstiletten och springkniv skall vad i allmänhet är stadgat om beslag i brottmål äga motsvarande tillämpning, med följande avvikelser.

1. Vad i 27 kap. 7 § rättegångsbalken är stadgat om att åtal skall väckas inom viss tid skall ej gälla i annat fall än då rätten utsatt sådan tid.

2. Väckes ej åtal, prövar åklagaren, huruvida stiletten eller kniven skall vara förverkad enligt vad i 3 § sägs. Förordnande därom meddelas skriftligen. Om ej påföljden förelagts och godkänts i samband med strafföreläggande, äge den, från vilken beslaget skett, hos åklagaren anmäla missnöje med förordnandet inom en månad från det han erhöll del därav. Anmäles missnöje, har åklagaren att, om ej beslaget finnes böra hävas, väcka talan om stiletten eller knivens förverkande. Sker det ej inom en månad från det anmälan gjorts, skall beslaget gå åter.

5 §.

Har springstiletten eller springkniv inkommit till riket, må stiletten eller kniven, därest den icke skall vara förverkad enligt 3 § och hinder ej heller eljest möter mot utförsel, återutföras på de villkor och i den ordning tullstadgan föreskriver i fråga om returfortullning. Sker ej återutförsel inom föreskriven tid, tillfaller stiletten eller kniven kronan.

Denna förordning träder i kraft den — — —

I motionerna I: 513 av herr *Hanson, Per-Olof*, samt II: 622 av fröken *Höjer m. fl.* har hemställts,

»att riksdagen, i anledning av förevarande proposition, nr 158, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t

dels som sin mening giva till känna, att förordning om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. bör utfärdas i huvudsaklig överensstämmelse med det genom propositionen framlagda förslaget, men att förbudet skall gälla generellt,

dels begära utredning och förslag till höstsessionen med årets riksdag angående beslag och ev. inlösen av stiletter i enlighet med vad ovan anförts».

Angående de skäl motionärerna anført för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 622.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att förbud införes mot import och tillverkning av s. k. springstiletter och springknivar. Vidare föreslås att dylik stilet eller kniv inte heller skall få förvärfvas eller innehavas av den som ej fyllt 21 år eller överlåtas eller upplåtas till sådan person. Överträdelse av förbud skall medföra straff och förverkande. Även vårdnadshavare till barn under 15 år skall kunna straffas, om barnet med hans vetskap innehar springstilet eller springkniv.

Inledning

Sedan någon tid har det alltmer utbredda innehavet bland ungdom av stiletter och andra stickvapen tilldragit sig uppmärksamhet. Åtgärder för att förhindra försäljning av stiletter i synnerhet till minderåriga har påkallats i riksdagen genom interpellationer 1957 av fru Torbrink och 1958 av herr Björkänge. Skilda åtgärder har också vidtagits i detta syfte. Sålunda har berörda branschorganisationer vid flera tillfällen uppmanat sina medlemmar att inte saluföra stiletter och liknande redskap, och Kungl. Maj:t har den 19 december 1958 beslutat, att införsel utan importlicens från och med den 1 januari 1959 inte får äga rum av stiletter, dolkar och andra liknande vapen med framspringande blad eller klinga samt delar därav.

I svaret på interpellationen av herr Björkänge förklarade chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, att han ansåg att man borde överväga att förbjuda själva innehavet av ifrågavarande vapen och låta

närmare undersöka, i vilken form ett sådant förbud skulle kunna meddelas och vilka bestämmelser som erfordras för att endast sådana stickverktyg som inte tjänar något nyttigt ändamål kommer att omfattas av förbudet. Den 12 december 1958 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens kriminaltekniska anstalt att verkställa en dylik undersökning.

Anstalten har den 11 mars 1959 redovisat resultatet av undersökningen och inkommit med förslag till förordning angående förbud mot innehav av stiletter.

Över förslaget har efter remiss yttranden avgivits av riksåklagarämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, kommerskollegium, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Västernorrlands och Norrbottens län, polisverksamhetsutredningen, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges polismästare, föreningen Sveriges stadsfiskaler, föreningen Sveriges landsfiskaler, Målmännens riksförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges järnhandlareförbund, Cykel- och sporthandlarnas riksförbund och Sveriges leksakshandlars riksförbund. Kommerskollegium, överståthållarämbetet och länsstyrelserna har i sin tur inhämtat yttranden från olika myndigheter och organisationer och fogat dessa yttranden vid sina remissvar. På grund härav föreligger i ärendet yttranden jämväl från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, polismästaren samt ordnings- och kriminalpolisintendenterna i Stockholm, landsfogdarna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus, Västernorrlands och Norrbottens län, poliskamrarna i Malmö, Hälsingborg, Göteborg och Örebro, landsfiskalerna i Karlskoga och Boden, drätselkammaren och barnavårdsnämnden i Luleå, socialvårdskonsulenten i trettonde distriktet, föreningen Malmöhus läns landsfiskaler och Skånes järnhandlareförening.

Vidare har Unga Örnars Stockholmsdistrikt i skrivelse den 8 april 1959 framfört vissa synpunkter.

Statens kriminaltekniska anstalts utredning och förslag

Anstalten har inhämtat uppgifter från poliskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Örebro angående vad polisen under de senaste åren erfarit om förekomsten av stiletter i orten och i vilken utsträckning stiletter använts som angreppsvapen.

I denna del hänvisas till redogörelsen i propositionen (s. 5).

I fortsättningen redogör anstalten för de bestämmelser, som f. n. skulle kunna åberopas för att taga ifrågavarande vapen i beslag samt för vissa i England och Förenta Staterna gällande bestämmelser.

Även i dessa delar hänvisar utskottet till redogörelsen i propositionen (s. 6—7).

Anstalten har gjort en undersökning för att utröna, vilka olika typer av ifrågavarande vapen som förekommer i allmänna marknaden i Sverige.

Stilett med fast, sylliknande klinga har icke påträffats i annan form än såsom papperskniv. Däremot finns slidknivar med spetsigt dubbeleggat blad, som närmast torde kunna betecknas som dolkar och som saluförts sedan lång tid tillbaka.

Ett vapen, som den senaste tiden rönt stor efterfrågan, är springstiletten. Dessa stiletter, som är av italienskt ursprung, förekommer i stort sett endast i en modell, men av varierande storlek. I hopfällt skick är klingan infälld i handtaget och genom en säkringsbar utlösningssknapp påverkas en fjädermekanism, som slår ut en spetsig och dubbeleggad klinga i fastlåst läge.

Mera allmänt förekommer i handeln så kallade springknivar, vilka anses vara föregångare till springstiletten. Dessa knivar, som har ett mycket varierande utförande, är ursprungligen avsedda som jaktknivar. De har alla den likheten, att bladet utfälles med utlösningssmekanism. Knivbladet har överlag konventionell utformning, men utpräglad spetsigt blad förekommer på vissa typer. En typ har sålunda en allmän utformning, som nära överensstämmer med springstiletten. I en speciell typ av springkniv ligger bladet helt dolt i skaftet men kan vid tryck på en spärr bringas att genom sin egen tyngd eller genom en i skaftet befintlig fjäder pressas ut till blottat läge. Denna kniv brukar benämnas fallskärmsjägare- eller commandokniv. Olika typer av springkniv finns, på vilka ett större blad genom fjäderpåverkan är automatiskt utfällbart. En del springknivar är försedda med patronutdragare för jaktgevär. Springknivarna kan även vara utrustade med andra verktyg, såsom såg, korkskruv, skruvmejsel eller konservöppnare. Slutligen har vid undersökningen påträffats kastknivar, så konstruerade att tyngdpunkten är förlagd mot knivens spets med påföljd att den vid kast erhåller styrning.

Med utgångspunkt från den sålunda gjorda undersökningen uppställer anstalten följande definitioner på de vapen, som anstalten anser böra omfattas av förbudslagstiftning och som anstalten gemensamt benämner stickvapen.

Stilett, stickvapen med handtag och fast klinga, som är sylliknande smal och spetsig samt vanligtvis flereggig.

Springstilett, stilett med infällbar klinga, som genom en automatisk utlösningssmekanism momentant kan fällas ut, antingen genom fjädertryck eller på annat sätt.

Springkniv, kniv med infällbart knivblad, som genom en automatisk utlösningssmekanism momentant kan fällas ut, antingen genom inverkan av fjädertryck eller på annat sätt.

Kastkniv, kastvapen bestående av handtag och vanligen fast, symmetriskt och spetsigt blad, där knivens tyngdpunkt är förlagd nära bladspetsen.

Av de olika undersökningar, som anstalten sålunda gjort, drar anstalten följande slutsatser.

I fråga om förekomsten av stiletter och andra liknande stickvapen kan — i avsaknad av uppgifter från grossist- och detaljhandeln — något påstående om att de är allmänt förekommande inte göras. Det material, som tillhandahållits från tillfrågade polisdistrikt, utgör inte heller någon säker grund för ett bestämt påstående härutinnan. Däremot kan bestämt göras gällande att stickvapen i alltför stort antal anträffats hos personer, vilka genom sin läggning eller omognad kan frestas till missbruk av dem. Det kan vidare göras gällande, att grovt missbruk förekommit i sådan omfattning att samhället bör inskrida mot den fara, som innehav av dessa stickvapen visat sig medföra.

När det gäller att bedöma den abstrakta fara, som innehavet av ett i strafflagens mening livsfarligt vapen innebär, finner anstalten till att börja med att under denna kategori döljer sig allehanda redskap, verktyg och andra bruksföremål, med vilka en våldsverkare kan tillfoga andra människor svår kroppsskada och till och med döden. De vapen eller knivar, som här ägnats uppmärksamhet, spelar i det hänseendet en underordnad roll. Det ligger i sakens natur, att högst alldagliga ting, såsom förskärare, yxor eller skiftnycklar, för att endast taga några exempel, är utomordentligt farliga vapen i händerna på våldsverkare utan att därför inskränkningar i deras användning kan tänkas. En skillnad mellan dessa senare föremål och stiletterna ligger emellertid enligt anstalten dels i den lockelse stiletter utövar på vissa individer utan att dessa därför kan påstås ha ont uppstå samt dels i det förhållandet att stiletter, kastknivar och därmed jämställda stickvapen inte fyller någon nyttig funktion utan endast är utpräglade anfallsvapen.

Den största förtjänsten med ett förbud mot stickvapen synes anstalten ligga i att därigenom tillskapas en befogenhet för polisman att så snart någon påträffas med sådant vapen kunna inskrida med ett beslagtagande av det. Även exempelvis föreståndare för skola kan då omhändertaga dylika vapen, som anträffas inom skolan.

Det är enligt anstalten praktiskt genomförbart och ändamålslost att inrikta sig på ett förbud mot farliga vapen överhuvudtaget. Anstalten anser därför, att ett förbud måste inskränkas till obestridligen onyttiga typer av stickvapen. Det synes anstalten vara odiskutabelt, att stiletten och springstiletten är vapen utan praktiskt användningsområde och så livsfarliga, att de helt borde förbjudas. Springkniven, som genom sin konstruktion nära överensstämmer med springstiletten, kan möjligen sägas fylla ett nyttigt ändamål. Den utbjudes i varje fall i detaljhandeln såsom ett redskap för jägare och fiskare. Huruvida den verkligen kommit till bruk för sådant

ändamål, kan anstalten inte bedöma, men anstalten betvivlar att ett förbud skulle innebära ett besvärande intrång för lojala medborgare. För personer som inte kan bruka mer än en hand, torde dock springkniven kunna anses praktisk. Ytterligare ett av de beskrivna stickvapnen, nämligen kastkniven, finner anstalten ligga utanför kategorien nyttiga verktyg, bortsett från de enstaka fall då den användes av varietéartister vid offentliga tillställningar.

Av det genom polisen tillhandahållna materialet framgår, att ytterst få personer över 21 år finns bland de kända innehavarna av stickvapen. Detta föranleder anstalten att upptaga frågan, huruvida inte ett förbud mot innehav av stickvapen borde begränsas till barn och ungdomar upp till 21 år.

Man kan enligt anstalten inte bortse från det stötande i att ansvarsfulla medborgare inte skulle få inneha exempelvis en springkniv eller att en behovsprövning skulle behöva föregå ett särskilt utfärdat tillstånd härtill. Tänkbart är också, att det för närvarande florerande modet bland ungdomar att inneha stickvapen upphör. Därför synes det anstalten vara att bruka mer våld än nöden kräver att införa ett exklusivt förbud mot vissa knivtyper.

Visserligen kan ungdomar vid införande av ett partiellt förbud lättare förvärva för dem förbjudna vapen än om totalförbud införes, men anstalten anser denna synpunkt inte avgörande, eftersom den väsentligaste vinsten med ett förbud mot innehav är rätten att ingripa med omhändertagande av vapnet.

A n s t a l t e n f ö r e s l å r sålunda, att förbud meddelas personer under 21 år att förvärva och inneha stiletter, springstiletter, springknivar och kastknivar, samt att en sådan bestämmelse kombineras med förbud mot överlåtelse eller upplåtelse till underåriga av nämnda stickvapen.

Med hänsyn till att icke straffmyndiga personer visat sig inneha stiletter och andra stickvapen synes anstalten en bestämmelse motiverad med innebörd att vårdnadshavare i sådana fall kan bli underkastade straffansvar.

Däremot finner anstalten inte skäl att föreslå bestämmelser angående inlösen av förbjudna stickvapen vid fall där den underåriga exempelvis genom arv förvärvat ett dylikt. Med hänsyn till att vapnet kan överlåtas till vuxen person utan formaliteter och det dessutom har ett förhållandevis ringa värde, synes bestämmelser i detta hänseende sakna berättigande.

Att stadga svårare straffart än böter är enligt anstalten inte påkallat.

Remissyttrandena

Vad först beträffar den allmänna inställningen till förslaget, så tillstyrker nästan alla remissinstanserna en lagstiftning om förbud mot innehav av stickvapen. Av de ca 50 myndigheter och organisationer

m. fl., som yttrat sig i ärendet, är det sålunda endast fem som ställer sig tveksamma till värdet av en förbudslagstiftning på området.

De tillstyrkande remissinstanserna anför i huvudsak samma skäl för sin inställning som anstalten. Man framhåller sålunda, att de vapen som här är i fråga är onyttiga föremål, att de är farliga föremål, som i ett betydande antal fall använts av barn och omogen ungdom för att hota eller skada andra personer, och att särskilt springstiletter och springknivar utövar stor lockelse på ungdom. I sistnämnda hänseende uttalas den förmodan, att gangsterfilmer bildat reklam till försäljningen och man konstaterar att denna på vissa håll i de största städerna lett till en ganska allmän beväpning av ungdomen. Man finner det uppenbart, att häri ligger en betydande fara för nya fall av olyckshändelser och brott med dessa stickvapen.

De remissinstanser som ställt sig tveksamma till införandet av den föreslagna förbudslagstiftningen är *länsstyrelsen* och *landsfogden i Norrbottens län* samt *föreningarna Sveriges landsfogdar, Sveriges stadsfiskaler* och *Sveriges landsfiskaler*.

En punkt i förslaget, som föranlett invändningar från åtskilliga remissinstanser gäller de personer som förbudet bör avse. Generellt förbud förordas sålunda av *riksåklagarämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, socialstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus* samt *Örebro län, polisverksamhetsutredningen, polismyndigheterna i Stockholm, Malmö och Örebro, landsfogdarna i Stockholms och Malmöhus län, Skånes handelskammare, Handelskammaren i Gävle, föreningarna Sveriges polismästare och Sveriges landsfiskaler, Målsmännens riksförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges järnhandlareförbund, Cykel- och sporthandlarnas riksförbund* samt *Sveriges leksakshandlares riksförbund*.

Många remissinstanser tillstyrker anstaltens förslag utan att yttra sig om begränsningen av förbudet men en del remissinstanser har redovisat sina överväganden i frågan, nämligen *kommerskollegium, överståthållarämbetet, länsstyrelsen* och *landsfogden i Östergötlands län, länsstyrelsen i Malmöhus län, poliskammaren i Hälsingborg, drätselkammaren i Luleå, Stockholms handelskammare* och *föreningen Malmöhus läns landsfiskaler*.

I flera av dessa yttranden framhålles, att frågan om ett totalförbud bör aktualiseras först om det skulle visa sig att ett i enlighet med förslaget begränsat förbud inte får avsedd effekt.

Flertalet av de remissinstanser, som förordar totalförbud, anser att ett sådant bör förenas med möjlighet till dispens. Skäl som bör kunna föranleda dispens anges vara behov för invalider att ha tillgång till springkniv, jägares och fiskares behov av sådan kniv samt cirkus- och varietéartisters behov av kastkniv. Endast i ett remissyttrande, nämligen från *länsstyrelsen i Malmöhus län*, anses dispensmöjlighet böra finnas även vid ett enligt förslaget begränsat förbud.

Beträffande frågan vilka vapen som bör omfattas av för-

budet har särskilda uttalanden gjorts av fjorton remissinstanser. Av dessa har fem, nämligen *riksåklagarämbetet, polisverksamhetsutredningen, poliskammaren i Malmö* samt *föreningarna Sveriges polismästare och Sveriges landsfiskaler* förordat eller ifrågasatt en begränsning i förhållande till anstaltens förslag.

I allmänhet har anstaltens förslag i fråga om vilka åtgärder förbudet bör avse godtagits. Endast *hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Skånes järnhandlareförening* har uttalat avvikande mening. Hovrätten anser sålunda att lagstiftningen bör utvidgas, så att den omfattar förbud mot tillverkning, utbudande till försäljning, överlåtelse, upplåtelse, förvärv och innehav av angivna stickvapen. Även enligt *Skånes järnhandlareförening* bör förbudet omfatta tillverkning.

I några remissvar har fråga om inlösen av stickvapen upptagits till behandling.

De föreslagna bestämmelserna om straff, vårdnadshavares ansvar och förverkande beröres i några yttranden.

En utförligare redogörelse för remissyttrandena lämnas i propositionen (s. 10—15).

Departementschefen

Det alltmer utbredda bruket bland ungdomen att skaffa sig stiletter och andra stickvapen har under de sista åren antagit proportioner, som otvivelaktigt måste betecknas såsom oroande. Kriminaltekniska anstaltens utredning ger också vid handen, att missbruk av dessa vapen och olyckshändelser med dem förekommit i sådan utsträckning, att särskilda åtgärder är påkallade från samhällets sida.

I känslan av sitt ansvar för utvecklingen har organisationer av sådana handelsidkare, som saluför ifrågavarande stickvapen, redan för mer än ett år sedan vidtagit den erkännansvärda åtgärden att uppmana sina medlemmar att upphöra med försäljningen. Uppmaningarna synes ha hörsammats i mycket stor utsträckning. Efter en framställning från samma håll har också ett importlicenstvång, som i realiteten innebär importförbud, införts beträffande berörda vapen med verkan från och med den 1 januari 1959.

Det är emellertid tydligt och framhålles inte minst av nämnda handelsorganisationer, att de vidtagna åtgärderna inte tillräckligt snabbt leder till ett undanröjande av de påtalade missförhållandena. Stiletter och andra stickvapen har redan fått alltför stor spridning bland ungdomen. Jag är därför helt ense med kriminaltekniska anstalten om att nya åtgärder måste till och att dessa bör avse förbud mot själva innehavet av stickvapnen. Denna uppfattning delas också nära nog hundra procentigt av remissinstanserna.

De stickvapen, som utövat den största lockelsen på ungdomen, är springstiletten och springkniven, vilka är så konstruerade att klingan eller bladet genom en utlösningsmekanism med en enkel handrörelse snabbt kan fällas

ut eller pressas fram ur skaftet. Vid angrepp är vapnet särskilt farligt därför att det kan hållas dolt så att den angräpn är helt omedveten om faran ända tills han träffas av stöten. Konstruktionen medför också, att olyckshändelser lätt kan inträffa vid lek med vapnet. Springstiletten har över huvud taget ingen annan funktion än såsom vapen. Springkniven torde däremot kunna användas som en vanlig fällkniv och är ibland utrustad med olika verktyg. Den synes dock inte i den praktiska användningen överlägsen andra knivtyper utom möjligen för personer, som endast kan bruka en hand. Liksom kriminaltekniska anstalten anser jag utan tvekan att springstiletten och springkniven bör omfattas av ett innehavsförbud. Mot förslaget i denna del har heller ingen invändning gjorts under remissbehandlingen. Däremot har flera remissinstanser kritiserat anstaltens ståndpunkt, att också stilet med fast klinga och kastkniv bör inbegripas i förbudet. Med hänsyn framför allt till att något mera påtagligt behov att ge förbudet denna omfattning inte visats föreligga delar jag dessa remissinstansers uppfattning. Jag anser sålunda, att förbudet endast bör avse springstiletter och springknivar.

När det gäller frågan vilka personer som bör förbjudas inneha springstiletter och springkniv, går meningarna starkt isär. I och för sig skulle ett totalförbud enligt mitt bedömande inte kunna anses innebära något större intrång i ett mera beaktansvärt intresse. Ett legitimt behov av springkniv kunde tillgodoses genom dispens från förbudet. Med hänsyn till den konfiskatoriska innebörd ett totalförbud i dagens läge skulle få anser jag emellertid att sådant förbud måste förenas med rätt till inlösen av vapnen ifråga. Inlösenförfarandet skulle medföra betydande administrativa besvär och med den utredning som nu föreligger är det inte möjligt att överblicka vilka kostnader det skulle draga. Ett viktigt skäl för mig att inte f. n. föreslå totalförbud har även varit, att jag funnit det angeläget att ett förbud, som ger befogethet att ingripa mot ungdomens innehav av stickvapen, snarast träder i kraft. Jag har därför inte velat avvakta den ytterligare utredning, som eljest varit nödvändig. På grund härav förordar jag kriminaltekniska anstaltens förslag att förbudet begränsas till barn och ungdom under 21 år. I likhet med anstalten vill jag understryka, att den väsentligaste vinsten med förbudet är befogetheten att omedelbart omhändertaga springstiletter och springkniv, som innehaves av barn och ungdom. Skulle det visa sig, att lagstiftningen med den förordade begränsningen inte blir tillräckligt effektiv, torde man få överväga att vidtaga skärpningar.

Den nya lagstiftningen bör alltså nu i första hand innefatta förbud för barn och ungdom under 21 år att förvärva och inneha springstiletter och springkniv. Som kriminaltekniska anstalten föreslagit bör som komplement härtill upptagas förbud att överlåta eller upplåta sådant vapen till barn och ungdom. Jag räknar med att detaljhandlarna såsom redan skett på många håll helt skall upphöra med saluförandet av dessa artiklar. De undgår då också de praktiska svårigheter, som en uppdelning av kundkretsen i

inköpsberättigade och icke inköpsberättigade kan medföra. Såvitt känt förekommer f. n. ingen tillverkning av springstiletter och springknivar i landet, utan dessa har importerats från Italien och Tyskland. Genom det från och med den 1 januari 1959 införda importlicenstvänet har all import av dessa varor i praktiken bringats att upphöra. För att hindra att i detta läge en tillverkning upptages inom landet bör den nya lagstiftningen även innehålla förbud häremot. Nyssnämnda beslut om importreglering, som har provisorisk karaktär, bör därjämte ersättas av bestämmelser angående importförbud.

Med den sålunda föreslagna utformningen av förbuden saknas enligt min mening skäl att meddela några bestämmelser om dispensmöjligheter och inlösen. Den som vid förbudens ikraftträdande innehar springstilet eller springkniv men då blir obehörig därtill kan utan formaliteter överlämna stiletten eller kniven till behörig person.

Lagstiftningen bör givetvis uppta bestämmelser om straff för den, som bryter mot förbuden. Jag delar kriminaltekniska anstaltens uppfattning att det bör vara tillfyllest att här stadga bötesstraff. Likaså är jag ense med anstalten om att även vårdnadshavare till barn under 15 år, vilket innehar springstilet eller springkniv, bör kunna straffas. En förutsättning härför skall givetvis vara att vårdnadshavaren vet om innehavet och inte kan anses ha gjort vad man kan fordra av honom för att förhindra det. I motsats till anstalten finner jag inte anledning att beträffande denna förutsättning frångå den vanliga regeln att bevisbördan åvilar åklagaren.

För att möjliggöra omedelbart beslag, när någon befinnes olagligen inneha springstilet eller springkniv, bör en förverkandebestämmelse införas. Sådan påföljd bör också knytas till tillverknings-, import-, överlåtelse-, upplåtelse- och förvärvsförbudet. Förverkandepåföljden bör inte vara beroende av att straff utdömes. Även överträdelse av den, som på grund av minderårighet går fri från straff, bör således kunna föranleda förverkande. Skäl att låta värdet förklaras förverkat, när stiletten eller kniven ej finnes i behåll, anser jag inte föreligga.

I de fall då springstilet eller springkniv beslagtages från någon, mot vilken åtal inte väckes, vore det föga rationellt om talan angående förverkande av stiletten eller kniven måste föras vid domstol. Särskilt gäller det sagda vid beslag från barn under 15 år eller från ungdom, som erhåller åtalseftergift. Med hänsyn till det ringa värdet, synes några betänkligheter inte behöva möta mot att tillåta ett enklare förfarande, när det är fråga om förverkande av enstaka stilet eller kniv. Jag förordar därför, att — på samma sätt som finnes stadgat rörande beslagtagna alkoholhaltiga drycker — undantag medges från regeln att beslag skall följas av åtal inom viss tid och vederbörande åklagare bemyndigas att meddela förordnande om förverkande. Sådant förordnande skall meddelas skriftligen och den, från vilken beslaget skett, kan efter missnöjesanmälan få saken prövad vid domstol.

En bestämmelse erfordras slutligen om hur man skall förfara med springstilet eller springkniv, som inkommit till riket utan att olovlig införsel eller försök därtill föreligger.

I enlighet med vad jag sålunda förordat har inom inrikesdepartementet utarbetats förslag till förordning om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Förordningen torde böra träda i kraft så snart som möjligt sedan riksdagen yttrat sig över förslaget. Innehavare av stiletter bör dock få något rådrum för att göra sig av med stiletten.

Motionerna

Motionärerna anför bl. a. följande.

Såsom framhållits av åtskilliga remissinstanser, skulle ett förbud utformat i enlighet med propositionens förslag sannolikt inte bli särskilt effektivt. Ända tills befintliga lager av förbjudna vapen blivit tömda, skulle det förmodligen vara ganska lätt för ungdomar att genom bulvaner komma över sådana. Dessutom kan man inte bortse från faran att även personer över 21 år skulle göra brottsligt bruk av springstiletter och springknivar.

Förbudet att förvärva och inneha stiletter m. m. bör därför gälla även personer över 21 år, och på motsvarande sätt bör det vara förbjudet att överlåta eller upplåta dessa vapen även till sådana personer.

Även om man av principiella skäl inte skulle vilja förorda, att de stiletter som nu finns inom landet skulle beslagtas utan ersättning till ägarna, förefaller det, som om de administrativa svårigheterna med ett totalförbud inte skulle vara oöverkomliga. Frågan om formerna för inlösningsförfarandet och reglerna för värderingen måste emellertid utredas, och det är inte möjligt att under den korta tid som återstår av riksdagens vårsession åstadkomma sådan utredning. I första hand torde därför det i propositionen föreslagna förbudet böra göras totalt och riksdagen begära utredning och förslag angående beslag och ev. inlösen. Bestämmelser om beslag och inlösen — som sannolikt bör upptagas i en av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag — bör kunna föreslås riksdagen redan under höstsessionen med året riksdag.

Utskottet

Enligt det genom propositionen framlagda förslaget skall det bli förbjudet att importera och tillverka springstiletter och springknivar. Härmed avses vapen med klinga eller blad, som medelst fjädermekanism eller liknande anordning snabbt kan fällas eller skjutas ut ur skaffet. Vidare skall sådant vapen inte få förvärvas eller innehas av den som ej fyllt 21 år. Inte heller skall det få överlåtas eller upplåtas till sådan person. Förslaget är föranlett av att springstiletter och springknivar under senare år ofta, i synnerhet av ungdomar, använts som vapen vid våldsbrott.

Motionsförslaget syftar till att det skall införas generellt förbud — alltså även för personer som fyllt 21 år — att förvärva och inneha springstiletter och springknivar. Ståndpunkten motiveras främst med att förbudet för ungdomar att förvärva sådana vapen eljest inte kan tänkas bli effektivt. Den föreslagna ordningen skulle nämligen inbjuda till bulvanköp. Dessutom kan enligt motionärerna många personer över 21 år befaras göra brottsligt bruk av vapnen.

Springstiletterna torde inte alls och springknivarna endast i ringa utsträckning användas för nyttiga ändamål. Huvudsakligen tycks de tjäna som anfallsvapen. De föreslagna import- och tillverkningsförbuden måste därför anses ändamålsenliga. Deras genomförande torde leda till att vapnen så småningom försvinner ur handeln, och därigenom är ett viktigt syfte med den föreslagna förordningen uppfyllt.

I propositionen föreslås vidare, att springstiletter och springkniv som påträffas hos underårig i regel skall vara förverkad. På grund härav kan i allmänhet sådant vapen omedelbart tagas i beslag av polisman. Härigenom tillgodoser förslaget ett angeläget önskemål. Utskottet vill uttala sin anslutning till förslaget i denna del.

Med hänsyn till att ifrågakvarande vapen saknar nämnvärd betydelse såsom redskap vid legala förehavanden, hyser utskottet inte några starkare betänkligheter mot ett generellt förbud i enlighet med motionärernas förslag. Såsom föredragande departementschefen framhållit, skulle emellertid ett sådant förbud medföra administrativa svårigheter, och utskottet anser sig därför böra förordna, att riksdagen nu ger sin anslutning till ett förbud av den omfattning som föreslagits i propositionen. Skulle den föreslagna ordningen inte visa sig effektiv, bör dock frågan om generellt förbud upptagas till förnyat övervägande.

Utskottet kan alltså icke tillstyrka motionerna utan förordar i huvudsak det genom propositionen framlagda förslaget.

En viss typ av springknivar, de s. k. fallskärmsjäger- eller commando-knivarna, är så konstruerade, att bladet vid tryck på en spärr kan bringas att genom sin egen tyngd eller en fjäder falla eller skjutas fram till blottat läge. Enligt 1 § i förslaget avses med springstiletter stickvapen med klinga, som medelst fjädermekanism eller liknande anordning snabbt kan fällas eller skjutas ut ur skaftet, och med springkniv förstås en på motsvarande sätt konstruerad kniv. Utskottet vill förordna sådan jämkning av stadgandet, att det klart framgår, att alla slag av fallskärmsjäger- eller commandoknivar omfattas av förslaget, exempelvis genom att orden »på grund av sin tyngd» infogas i texten.

I övrigt har utskottet icke funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande i anledning av det genom propositionen framlagda förordningsförslaget.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av det genom förevarande proposition, nr 158, framlagda förslaget till förordning om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. ävensom motionerna I: 513 och II: 622, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anfört;

B. att motionerna I: 513 och II: 622, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet hemställt under A., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1959

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel E. Svensson och Sunne, fru Carlqvist samt herrar Mannerskantz, Lars Larsson och Källqvist;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Lundberg och Odhe, fröken Sandell, fröken Höjer samt herrar Johansson i Södertälje och Wahrendorff.
